

Є. П. Федоришин,
канд. наук із соц. комунік.

УДК 070.(73).(045)

Американська інтерпретаційна журналістика як сучасне тлумачення концепції об'єктивності

У статті розглядається інтерпретаційна журналістика США у її зв'язку з принципом об'єктивності. Автор аналізує етапи становлення та розвитку інтерпретаційної журналістики від часів появи і до сьогодні, досліджує її відмінності від традиційної журналістики та аргументує необхідність інтерпретаційної журналістики у сучасному світі.

Ключові слова: інтерпретаційна журналістика, принцип об'єктивності, інтерпретація, мас-медіа США, інформація, новини, факти, аудиторія, аналіз, журналіст.

У процесі розвитку західної журналістики концепція об'єктивності зазнавала численних змін. Її різнобічність та гнучкість щоразу виливалися у нові тлумачення. Принцип об'єктивності почали асоціювати з поняттями, які ще зовсім недавно вважалися несумісними. На сучасному етапі його найчастіше пов'язують з інтерпретаційною журналістикою, поява якої була зумовлена збільшенням обсягу та складності інформації, внаслідок чого пересічній людині все важче розібратися у фактах, які вона отримує з мас-медіа. У зв'язку з цим назріла необхідність інтерпретації журналістами світових подій, подання їх з певної точки зору, надання пояснень. Зв'язок між інтерпретацією та об'єктивністю свідчить про багатогранність останньої, а злиття цих понять допомагає формуванню чіткої журналістської ідеології, яка сприяє ефективному функціонуванню медійних організацій.

Метою дослідження є вивчення передумов появи інтерпретаційної журналістики, виявлення її головних відмінностей від традиційного подання новин й аргументування нерозривного зв'язку журналістської інтерпретації та концепції об'єктивності.

У другій половині ХХ ст. багато західних науковців зацікавилися новим на той час явищем інтерпретаційної журналістики. Її витоки досліджували у своїх працях К. МакДугал, Ф. Мотт, М. Сайд, Р. Сільверстоун та М. Шадсон. Довести сумісність об'єктивності та інтерпретації прагнули і журналісти-практики, і теоретики преси, серед них: Р. Блейк, Дж. Гілмор та Р. Рут, К. Стюарт і А. Уільямс. Сучасний стан інтерпретаційної журналістики у США та перспективи її подальшого розвитку вивчають В. Роско, У. Бленкенбург та Р. Вальден. На теренах України проблемами інтерпретації та неуперед-

женості займається В. Іванов, а О. Дащаківська у своїх дослідженнях доводить значущість інтерпретаційної журналістики у нинішньому світі.

Згідно із загальноприйнятим серед журналістів визначенням інтерпретаційна журналістика – це такий вид журналістики, який подає новини з певної точки зору та їх фактичне підґрунтя, тобто пояснює ситуацію для читачів [1, 17]. Репортери повинні не лише правдиво презентувати факти, а й говорити правду про сам факт. До традиційних журналістських запитань «хто? що? де? коли? як?» додається «чому?», тобто відбувається зростання значимості авторської інтерпретації.

Нині інтерпретаційна журналістика розвивається як результат ґрунтовного осмислення, аналізу певної події, а також пошуку фактів з метою подання інформації в новому, повнішому контексті для кращого розуміння аудиторією. На відміну від традиційної журналістики, інтерпретаційна займається складнішими фактами та проблемами, які є вкрай важливими для аудиторії, і пропонує не лише нову точку зору на певну подію, а й нову інформацію про неї.

Необхідність інтерпретації вперше була обґрунтована В. Ліпманом. Він писав: «З плином часу більшість із нас зрозуміла, що розмежування факту і думки не відповідає реальності. Оскільки сучасний світ є вкрай складним і незрозумілим, виникла необхідність не лише подавати новини, а й пояснювати та інтерпретувати їх» [2, 102]. У 1933 р. Американська спілка редакторів газет узаконила практику інтерпретаційної журналістики, видавши резолюцію, у якій зазначалося, що «редактор повинен приділяти достатньо уваги й газетного місця пояснювальним та інтерпретованим новинам, а також вказувати джерело інформації. Це по-

легшить середньостатистичному читачеві розуміння ходу та важливості подій» [3, 148].

Одним із перших прикладів інтерпретаційної журналістики в США є публікація пентагонівських документів в газеті «New York Times» у 1971 р. Ці секретні документи стосувалися американських військових операцій у В'єтнамі. Спочатку журналіст Н. Шієн провів власне розслідування подій. Потім команда репортерів та редакторів, які були добре обізнані з цим питанням, дала інтерпретацію документам і довела, що протягом досить тривалого часу американський уряд обманював суспільство щодо ситуації у В'єтнамі. Без такої клопіткої роботи більшість складної пентагонівської документації була б незрозумілою для пересічного громадянина.

Іншим прикладом може бути журналістська діяльність Д. Барлета й Дж. Стіла, зокрема їхні проекти «Америка: що пішло не так» і «Америка: хто вкрав мрію». Обидва проекти доводили, що американська економічно-політична система зовсім не переймається проблемами бідних верств населення. Ці дослідження були результатом довгих років професійної діяльності, ґрунтовного аналізу економічних показників та численних інтерв'ю, проведених журналістами. Проте статті були настільки інтерпретативними, що деякі колеги звинувачували авторів у полеміці, адже з незалежних спостерігачів вони перетворилися на пропагандистів. Журналіст газети «Newsweek» Р. Сем'юелсон навіть назвав проект «Америка: хто вкрав мрію» «паскудною журналістикою», адже його автори зосереджувалися лише на економічних прорахунках, ігноруючи численні здобутки [4, 167].

Частково Р. Сем'юелсон мав рацію, адже статті не однаковою мірою висвітлювали обидві сторони проблеми. Д. Барлет і Дж. Стіл прагнули, насамперед, розповісти про ті аспекти економіки, які раніше не обговорювалися журналістами. Незважаючи на критику, обидва проекти мали шалений успіх в аудиторії. В коридорі редакції газети «Inquirer», в якій друкувалися вищезгадані статті, шанувальники з нетерпінням очікували виходу наступного номера. Першого тижня після публікації проекту редакція отримала від читачів понад 90 тис. дзвінків. Внаслідок такого ажіотажу редактор «Inquirer» М. Кінг перетворив редакторську сторінку на форум прихильників і критиків цих сенсаційних проектів, де читачі могли висловлювати свої думки. Загалом, подібні журналістські проекти значною мірою сприяли зростанню громадської активності щодо важливих суспільних питань. Втім, критика на адресу Д. Барлета і Дж. Стіла доводить, що репортери, які займаються інтерпретаційною журналістикою,

повинні обов'язково забезпечувати можливість висловлювати альтернативні погляди.

Незважаючи на зростаючу популярність, інтерпретаційна журналістика у США створила теоретичну і практичну дилему для теорії об'єктивності. Інтерпретація вимагала активної участі репортера, роль якого у традиційному об'єктивному поданні новин протягом досить тривалого часу була мізерною. З пасивних спостерігачів за подіями вони повинні були перетворитися на активних дослідників та аналітиків. Р. Г. Свінг, закордонний кореспондент «Chicago Daily News» у 1935 р. писав: «Якщо дається пояснення, це робиться суб'єктивно» [3, 147]. Щоб вирішити цю дилему, мас-медіа та теоретики преси почали видавати резолюції, які дозволяли їм і теоретично, і практично додати інтерпретації більше об'єктивності.

Так, теоретичне обґрунтування об'єктивності в інтерпретаційній журналістиці полягало у перевизначенні термінів. *По-перше*, терміну «об'єктивність» було дане таке визначення, яке не виключало інтерпретації. У 1943 р. К. Купер закликав до прямого, фактичного, повністю об'єктивного репортерства, що сягає глибин і подає справжню історію [5, 79]. Журналіст К. Стюарт запропонував власне визначення: «Якщо під об'єктивністю ви маєте на увазі бажання, щоб все йшло своїм чином, конкретне сприйняття природи речей, відсутність переконань, то це ваша проблема. А якщо об'єктивність для вас – це здорова повага до встановленої правди, готовність змінювати висновки у разі появи нових доказів, відмова навмисне перекручувати факти, керуючись прихованими мотивами, переконання, що значення формує результат, а не результат виправдовує засоби, то тоді все гаразд» [6, 316]. Видатний журналіст Л. Маркел визначає об'єктивність як об'єктивну оцінку, що базується на фонових знаннях ситуації та аналізі вихідних споріднених фактів [7, 272]. Як бачимо, в усіх визначеннях концепція об'єктивності значно розширилася. З'являється розмежування поверхневих явищ та більш глибокого рівня соціальної реальності. Таким чином, застаріле визначення новин як прямого, фактичного репортерства без будь-яких переконань та інтерпретації зазнало суттєвих змін.

У 1951 р. газета «Christian Science Monitor» започатковує серію дискусій на тему інтерпретаційної журналістики і намагається довести своїм читачам, що інтерпретація вимагає поєднання знань, розуміння, збалансованості й відстороненості, які можливі лише за умови непохитної об'єктивності [5, 80]. Автори книги «Таксономія комунікативних концепцій» Р. Блейк і Е. Герольдсен аналізують дослідницьку, інтерпретаційну та глибинну журналістику у її відношенні до об'єктив-

ної журналістики та зазначають, що досить часто ці терміни вживаються як синоніми [8, 55].

Яскравим прикладом об'єднання інтерпретації та об'єктивності є стаття, яка з'явилася у 1950 р. у «Nieman Reports» під назвою «Виникнення репортерства: ви можете інтерпретувати, залишаючись об'єктивним». У статті йшлося про те, що інтерпретація не є засудженням об'єктивності. Але якщо редакція газети ставить перед собою завдання працювати відповідно до засад демократії, де все вирішують люди, то читач має право на таку об'єктивність, яку б він міг зрозуміти.

Окрім того, багато дослідників преси намагалися довести об'єктивність інтерпретаційної журналістики, розглядаючи це питання з більш філософської точки зору. Наприклад, Б. Роско наполягав, що оскільки інтерпретація та об'єктивність є сумісними і в природничих, і в соціальних науках, їх слід об'єднати і в журналістиці, але за умови, що репортери наслідуватимуть науковців і уникатимуть суб'єктивної редакції. Дослідники Дж. Гілмор та Р. Рут поділяли точку зору Б. Роско. Вони вважали, що дихотомія «об'єктивність-інтерпретація» свідчить про непорозуміння між ЗМІ та правдою. «Прямі новини», документальний нарис та інтерпретаційна журналістика – це одна сторона об'єктивності, а суб'єктивний репортаж, який свідомо чи несвідомо спотворює факти, – інша. «Хороший інтерпретативний репортаж відображає точку зору автора. Такий репортаж є суб'єктивний, персонально забарвлений, але автор зробив його настільки справедливим, чесним та об'єктивним, наскільки зміг» [9, 28].

Не переймаючись теоретичними проблемами, журналісти-практики винайшли власні способи, як додати більше об'єктивності інтерпретаційній журналістиці, зокрема використовуючи стратегії, за допомогою яких вона вписується в рамки об'єктивності. Однією з таких стратегій є використання цитат. Репортери шукають нових інформаторів, які висловлюють свої думки на певну тему, і потім цитують їх, тим самим інтерпретуючи подію. Тобто, якщо інтерпретацію можна зарахувати до якогось джерела, то вона є об'єктивною [10, 33]. Як наслідок, багато експертів з різних сфер соціального життя приєдналися до офіційних осіб та речників у ролі авторитетних інтерпретаторів подій та ситуацій. Деякі з цих експертів навіть здобули славу «королів цитат». В американській політиці, наприклад, до таких експертів можна зачислити В. Шнайдера, С. Хесса та М. Робінсона. На фондовому ринку «королем цитат» вважається М. Гордон.

Ще одним методом забезпечення об'єктивності в журналістиці, зокрема в новинах, є вико-

ристання збалансованості. Інтерпретація певної події з різних точок зору є вкрай необхідною. Саме таку стратегію застосував канал «ABC» у жовтні 1987 р., коли на біржі різко впала вартість цінних паперів. У випуску новин подали коментарі аналітика з Волл Стріт та вашингтонського економіста. Таким чином, аудиторія була поінформована з обох сторін. На жаль, не всі ЗМІ дотримуються такої політики. В. Іванов пише: «Журналісти таких мас-медіа брутально нехтують принципом збалансованості інформації, вони не намагаються розглянути інформацію зусібіч, натомість прагнуть бути свого роду інформаційними суддями, які вирішують: хто правий, а хто винуватий, чиї погляди аудиторія має знати, а чиї не варто» [11, 30].

Щодо сьогоденного бачення інтерпретаційної журналістики, то, на думку Б. Келлера, керуючого редактора «New York Times», вона є наступним етапом розвитку журналістики загалом. Забезпечення контексту, наголос на тому, як сьогодення позиція президента відрізняється від вчорашньої, порівняння етнічних конфліктів у різних країнах, проведення аналізу, пошук зразків, мотивів, певного впливу, що може пояснити поведінку людини, про яку йдеться у статті, – ось що таке інтерпретація [12].

Окрім того, високо цінується творчий підхід журналіста у поданні новин. Щоденна журналістська діяльність завжди пов'язана з інтерпретацією інформації. Репортер, прислухаючись до настанов редактора, сам вирішує, у кого брати інтерв'ю, як описати побачене, що розмістити на першому місці, кого цитувати, що ігнорувати. Він вирішує, якому експерту чи критику поставити запитання щодо певної події, і які з їхніх думок використати у статті. Кожне слово відображає вибір, а такий вибір впливає на розуміння статті читачами, на читабельність публікації.

Ведучи мову про інтерпретаційну журналістику, варто згадати таке поняття, як «інформаційна асиметрія», що найчастіше застосовується при поданні інформації про політичні події. Інформаційна асиметрія базується на можливості висвітлення події з різних аспектів, точок зору. Як наслідок, створюються різні види новин. Наприклад, війна може інтерпретуватися або з патріотичної, або з домашньої, сімейної, позиції [13]. У першому випадку журналісти черпатимуть більшість інформації з офіційних джерел, у другому – з неофіційних, таких як інтерв'ю із солдатами, їхніми родичами, перегляд сімейних фотографій, шкільних щоденників і т. ін. Таким чином, новини – це тимчасове створення інформаційної асиметрії, де новини сьогоденного дня приходять на зміну вчорашнім [13].

Б. Келлер вважає, що нині інтерпретація набула особливої важливості. Журналісти працюють з темами, які є більш складними і комплексними, ніж 100 років тому. О. Дацаківська зазначає: «І хоча здається, що нинішній світ буквально завалений інформацією, пронизаний нею наскрізь, для пересічної людини – це не більше ніж шум на вулиці, бо ж вона не володіє навичками роботи з нею» [14]. Саме тому виникає необхідність інтерпретації. Якщо певна подія триває декілька днів, то вона безперечно вимагає інтерпретаційного підходу. Протягом одного чи двох днів журналіст може забезпечувати аудиторію сухими фактами, але потім люди матимуть так багато інформації, що їм буде потрібна допомога, аби її розсортувати. Для цього журналісти і пишуть аналітичні статті. В еру, коли громадськість має доступ до інформації з перших рук, вона все більше залежна від журналістів, які повинні допомогти їй зрозуміти цю інформацію. Люди купують газети і вмикають телевізори, аби дізнатися про те, що є важливим, чому воно таким є і що може означати. Якщо журналісти ігноруватимуть такі запитання, це буде свідчити про те, що вони зрікаються своєї відповідальності.

Попри те що інтерпретація досить часто межує з упередженістю, інтерпретаційна журналістика, як і будь-яка діяльність людини, може бути неупередженою. Репортер може проводити розслідування, надавати пояснення і в той самий час залишатися відданим стандартам неупередженості. Б. Келлер пояснює, як редакція газети «New York Times» проводить межу між інтерпретацією та упередженістю. Пояснення подій та оцінювання ситуації належать до інтерпретації, а відстоювання інтересів лише однієї сторони та огульна критика свідчать про упередженість [12]. Проте досить часто об'єктивність журналістів страждає через їхні інтелектуальні лінощі чи негативне ставлення до певних інституційних джерел. Саме тому деякі журналісти не помічають різниці між інтерпретацією та упередженістю, тобто між використанням та висловленням критики.

Варто зазначити, що інтерпретаційна журналістика є доступною лише досвідченим репортерам. У багатьох випадках вона і далі вважається небезпечною. Так, більшість американських підручників із журналістики застерігають, що аматорам та початківцям не слід займатись інтерпретаційною журналістикою. Дослідження, проведене в США Дж. Джонстоуном та його колегами, підтвердило, що майже 61 % репортерів пишуть тільки про побачене чи почуте. І лише 12 % вважають себе інтерпретативними журналістами, які пишуть про те, що вони розуміють під побаченим [4, 172].

Причини недостатнього поширення інтерпретаційної журналістики є не лише політичними та ідеологічними, а й економічними. Як довели У. Бленкенбург та Р. Вальден, така журналістика потребує більших затрат часу. Від цього страждає репортерська продуктивність. *По-друге*, написання інтерпретативної статті вимагає частіших поїздок, залучення додаткового персоналу, матеріальних ресурсів, а це може спричинити подорожчання новин. І, *по-третє*, оскільки інтерпретаційна журналістика характеризується досить довгими статтями і репортажами, може виникнути небезпека втрати уваги аудиторії [15, 593].

Отже, теоретичні розробки інтерпретаційної журналістики доводять активну роль журналістів у процесі створення новин. Вони перестають бути пасивними агентами, які просто презентують готовий текст. Від журналістів вимагають проведення власних досліджень і виявлення причин тих чи інших подій. Таке визнання значущості журналіста збагачує старе визначення концепції об'єктивності й додає нові елементи і самій концепції, і репортерській практиці. Втім, інтерпретаційна журналістика все ще залишається тісно пов'язаною зі старими журналістськими методами, а отже і з упередженістю та суб'єктивністю. І хоча інтерпретаційна журналістика певною мірою розширила коло людей, які визначають соціальні реалії, важко сказати, чи у променах слави об'єктивності вона зможе належно виконувати своє нове завдання – допомагати громадськості краще зрозуміти світ.

Таким чином, зародження інтерпретаційної журналістики та її поєднання з об'єктивністю є і великим досягненням, і поразкою. Це той випадок, коли несподівано зростаюча журналістська свідомість і діяльність кидають виклик консервативній теорії та наповнюють її новим значенням. Однак сила традицій і незмінні економічні імперативи значно обмежують потенціал інтерпретаційної журналістики і можуть завадити її подальшому розвитку.

1. MacDougall C. D. Interpretive Reporting / Curtis D. MacDougall, Robert D. Reid. – N.Y. : The Macmillan Company, 1987. – 527 p.

2. Syed M. H. Encyclopaedia of Modern Journalism and Mass Media [The Set of 10 Vol.] / M. Haroon Syed. – New Delhi : Anmol Publications, 2006. – 3146 p.

3. Schudson M. Discovering the News: A Social History of American Newspapers / Michael Schudson. – N. Y. : Basic Books, 1978. – 228 p.

4. Silverstone R. Media and Morality: On the Rise of Mediapolis / Roger Silverstone. – Cambridge : Polity, 2006. – 224 p.

5. Mott F. L. The News in America / Frank Luther Mott. – Cambridge : Harvard University Press, 1962. – 236 p.

6. *Stewart K.* News Is What We Make It / Kenneth Stewart. – Westport : Greenwood Press, 1970. – 340 p.
7. *Williams A.* Unbias Study of Television News Bias // *Journal of Communication.* – 1975. – № 25. – P. 190–199.
8. *Blake R.H.* A Taxonomy of Concepts in Communication / Reed H. Blake. – N.Y. : Hastings House, 1975. – 158 p.
9. *Gilmore G.* Ethics for Newsmen // *Ethics and the Press: Readings in Mass Media Morality* / Gene Gilmore, Root Robert. – N.Y. : Hastings House, 1975. – P. 25–36.
10. *Roshco B.* Newsmaking / Bernard Roshco. – Chicago : The University of Chicago Press, 1979. – 160 p.
11. *Іванов В. Ф.* Журналістська етика / В. Ф. Іванов, В. Є. Сердюк. – К. : Вища шк., 2006. – 231 с.
12. *Can Journalism Be Impartial?* [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.concernedjournalists.org/can-journalism-be-impartial-session-1-can-interpretive-journalism-still-be-impartial>.
13. *Манипулятивные технологии в системе массовых коммуникаций* [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.33333.ru/public/manipula.php?st=3>.
14. *Дацаківська О.* Маніпуляція як легітимізаційна технологія [Електронний ресурс] / Оксана Дацаківська. – URL: <http://www.ji.lviv.ua/n30texts/daschakivska.htm>.
15. *Blankenburg W. B.* Objectivity, Interpretation and Economy in Reporting // *Journalism Quarterly.* – 1977. – № 54. – P. 591–595.

Подано до редакції 26. 04. 2013 р.

Fedoryshyn Yevhen. American interpretive journalism as a modern explication of objectivity.

The article deals with the phenomenon of interpretive journalism in the USA in its correlation with the principle of objectivity. The author analyses the main stages of evolution of interpretive journalism from its rise to present days, investigates its differences from traditional journalism and proves the necessity of interpretive journalism in the modern world.

Keywords: interpretive journalism, principle of objectivity, interpretation, mass media, information, news, facts, audience, analysis, journalist.

Федоришин Є. П. Американская интерпретационная журналистика как современное толкование концепции объективности.

В статье рассматривается интерпретационная журналистика США в связи с принципом объективности. Автор анализирует этапы становления и развития интерпретационной журналистики с времен ее зарождения и до современности, исследует ее отличие от традиционной журналистики и аргументирует необходимость существования интерпретационной журналистики в современном мире.

Ключевые слова: интерпретационная журналистика, принцип объективности, интерпретация, масс-медиа США, информация, новости, факты, аудитория, анализ, журналист.